

Детски омбудсман или защитник на правата на децата: какво влиза и какво не в правомощията на омбудсмана?

ombudsman for children
Defender of Children's Rights

Funded through ELA Translation
Facility for Information

От 1 юли 2025 г. детският омбудсман защитава правата на децата. Ще опишем с какво може да помогне на конкретно дете, кой може да се обърне към него и какво може да направи омбудсманът, ако открие грешка на орган, институция или някой друг. Ще научите какво трябва да направите, преди да се обърнете към детския омбудсман, както и как да бъде съставена молбата. Накрая ще обясним как детският омбудсман подкрепя спазването на правата на всички деца.

Самите деца (до навършване на 18 години) могат да пишат на детския омбудсман на адрес deti@ochrance.cz, могат да се обаждат на телефон 542 542 888 (в работни дни от 8:00 до 16:00 часа) или да посетят уебсайта deti.ochrance.cz.

В тази брошура понякога се позоваваме на брошурите на омбудсмана. Брошурите на омбудсмана можете да намерите на адрес www.ochrance.cz в раздел „[Как да постъпя в моя конкретен случай](#)“.

Кой е детският омбудсман?

Докато депутатите изберат първия чешки детски омбудсман, децата ще бъдат подпомагани от **Вит Александър Шорм**, който в момента е заместник-омбудсман (обществен защитник на правата).

Какво влиза в правомощията на детския омбудсман?

Детският омбудсман се грижи за **спазването на правата на децата (лица до 18 години)**, като:

- **в конкретни случаи** проверява действията на органите, учрежденията и различните институции и лица, които извършват публична административна дейност, и
- **обикновено** (редовно) наблюдава и подкрепя правата на децата съгласно [Конвенцията за правата на детето](#) и други международни договори (повече информация можете да намерите [в края на брошурата](#)).

Каква е разликата между работата на детския омбудсман и тази на омбудсмана?

Детският омбудсман, вместо омбудсмана, **проверява действията на органите**, на някои институции, а отскоро и на други институции и лица, когато **те се отнасят до правата на детето**.

И двамата имат много други задачи, тъй като детският омбудсман като цяло **следи и насърчава спазването на правата на децата, а омбудсманът следи и насърчава спазването на основните права и свободи**.

Затова те заедно **посещават детски домове и места**, където децата прекарват времето си, и **следят за спазването на правата на децата с увреждания**.

Кой може да се обърне към детския омбудсман?

Към детския омбудсман може да се обърне:

- **самото дете**, което се нуждае от помощ,
- **родител или друго лице, близко до детето**, когато предупреждава за нарушение на правата на детето,
- **педагог, медицински работник, чиновник, социален работник и др.**, ако сигнализират за нарушаване на правата на конкретно дете ([с това не нарушават задължението си за поверителност](#)),
- **всеки**, който иска да привлече вниманието към общ (системен) проблем, засягащ правата на децата.

С какво може детският омбудсман да помогне на конкретно дете?

Детският омбудсман може да проверява действията на много органи, учреждения и различни институции и лица, които упражняват публична администрация. Това означава, че:

- вземат решения относно правата и задълженията на отделно дете или относно нещо, което засяга правата на децата като цяло,
- защитава децата и техните права или
- се грижат за децата или им помагат.

Сред тези органи, учреждения и лица са например:

- **органи за социално-правна защита на децата (OSPOD)**, т.е. главно общинските власти; повече информация можете да намерите в листовката [Социално-правна защита на децата](#),
- **службите по заетостта**, които вземат решения относно детските надбавки (например детски надбавки, [помощи за полагане на грижи](#), [спешна незабавна помощ за посрещане на нуждите на дете](#), добавка за покриване на нуждите на приемно дете и др.) или по въпроси, свързани със заетостта на деца,
- **служби за социално осигуряване**, които могат да вземат решение относно пенсия за сираци,
- **директори на училища и учебни заведения**, например когато вземат решение за приемане, изключване или прехвърляне на дете и др.,
- **училищни инспекторати**, които разглеждат дейността на училищата и учебните заведения също въз основа на жалби и предложения,
- **заведения за училищни консултации** (специални педагогически центрове, центрове за педагогически и психологически консултации), ако издават доклади и препоръки,
- **здравни застрахователни компании**, например когато вземат решение за възстановяване на разходите за здравни услуги от общественото здравно осигуряване; повече информация можете да намерите в брошурата [Вземане на решения от здравните застрахователни компании относно възстановяването на разходите](#),
- **различни заведения за деца** (например детски домове, диагностични и възпитателни институции),

- **областни власти**, които например решават жалби в различни административни производства или разглеждат [жалби в областта на здравеопазването](#),
- **министерства**, често например Министерството на труда и социалните въпроси в случаите на обезщетения и пенсии или Министерството на вътрешните работи в случаите на деца, търсещи [убежище](#), [временна закрила поради войната в Украйна](#) или други [разрешения за пребиваване](#), или с родители в един от [центровете за чужденци](#),
- **председатели на съдилища при упражняването на държавната администрация на съдилищата**, например когато разглеждат жалби относно забавяния в съдебни производства или неподходящо поведение на съдии и съдебни служители, повече в брошурата [Съдилища](#),
- **общини и области** при предоставянето на образование, социални услуги, добри условия на живот на децата и тяхната безопасност; например задължения на общината да гарантира, че децата на нейна територия могат да получат задължителното обучение в училище; например задължения на областта да гарантира, че на нейна територия са налични специални училища, социални услуги (напр. полагане на грижи в ранна детска възраст или в домове за хора с увреждания) или някои видове здравни услуги,
- **и много други.**

Помага ли детският омбудсман в борбата с дискриминацията?

Детският омбудсман може да помогне, ако детето е дискриминирано или не е защитено от дискриминация от страна на органите, детските институции и други лица, работещи в публичната администрация.

Други случаи на дискриминация (в частните отношения) по преценка на омбудсмана.

С какво не може да помогне на конкретно дете детският омбудсман?

В повечето случаи детският омбудсман **не може пряко да подпомогне детето по частни въпроси, които също така не са в компетенциите на органите**. Например при спорове с други хора (в семейството, между съученици, на работното място) или с фирми (например заради заем или покупка).

Не може да променя съдебно решение или да оказва влияние върху наказателно производство.

Какво става, ако детският омбудсман не може да се заеме със случая на детето?

Ако детският омбудсман не може да се заеме със случая на детето, той **уведомява автора на писмото и му обяснява как да процедира по-нататък**.

Ако молбата е отправена от самото дете и случаят му може **да бъде разгледан от друг орган**, детският омбудсман **пита детето** дали желае да предаде случая на органа. Ако отговорът е положителен, предава случая на органа.

Какво прави детският омбудсман, когато открие грешка?

Ако детският омбудсман **установи грешка на орган (учреждение или друг субект)**, той го **приканва да я поправи** (да промени решението си или бъдещия си подход, или да направи необходимото, ако е бездействал).

Не може да вземе решение вместо органа, нито да промени или отмени решението му.

Това трябва да бъде направено от самия орган или от висшестоящия орган. Не може също да накаже служителите, които са допуснали грешка.

Ако грешката не бъде поправена, информира висшия орган и може да оповести случая публично.

В изключителни случаи може да предложи започването на някои съдебни производства или да се включи в тях. Повече информация можете да намерите в листовката [Детски омбудсман: помага и по друг начин \(специални правомощия\)](#).

Трябва ли да направя нещо преди да се обърна към детския омбудсман за случая на детето?

Преди да се обърнете към детския омбудсман първо трябва **да поискате от субекта, срещу когото е насочено оплакването, да поправи грешката си или да разреши случая**, ако той самият не предприема никакви действия.

Какво трябва да съдържа молбата до детския омбудсман във връзка със случая на детето?

Трябва да включите в молбата следното:

- **вашето име, фамилия и данни за контакт** (постоянен адрес, телефон, евентуално електронна поща, за да можем да действаме възможно най-бързо),
- **името и фамилията на детето, неговата настояща възраст и връзката**, в която се намирате с него (дъщеря, внук, ученик,...),
- **срещу кого подавате жалба** (орган, заведение, друго лице); можете също така да посочите с кого точно сте говорили,
- **какъв е проблемът, срещу какво се оплаквате**,
- **какво искате да постигнете**, кое според вас е най-доброто решение,
- **какво сте направили досега** – как сте защитавали правата на детето и какъв е бил резултатът.

Приложете копия от решението на органа, ако органът е издал такова, или други важни документи, които имате по случая.

Как мога да се обърна към детския омбудсман?

Пълнолетно лице, което съставя молбата от името на детето, може да:

- изпрати **имейл** на podatelna@ochrance.cz,
- попълни формуляр **онлайн** (на portal.ochrance.cz),
- **изпрати писмо** на адрес: Údolní 39, 602 00 Brno,
- изпрати **съобщение до кутия за данни** jz5adky или
- **посети** седалището на детския омбудсман всеки понеделник или сряда от 8:00 до 16:00 часа на адрес Údolní 39 Brno. (Ще регистрираме случая, но няма да го решим веднага.)

Какво ще се случи, ако забравя нещо?

Не се притеснявайте, ако установим, че нещо липсва, ще ви помолим да го допълните.

Кога детският омбудсман не е длъжен да разглежда представения случай?

Детският омбудсман не е длъжен да разглежда даден случай, ако:

- **не е получил важни информации и документи**, въпреки че ви е помолил за това,
- **счита подхода на органа** (съответното заведение или някой друг) за **правилен** (ще ви обясни това ясно),
- **твърдяната грешка не е могла да повлияе на резултата или последствията са много малки**,
- **изминала е повече от една година** от последното събитие в представения случай,
- **случаят (твърдението за нарушение) се разглежда от съда** или съдът вече е постановил решение, или
- **омбудсманът или детският омбудсман са разгледали случая по-рано** и оттогава не се е случило нищо ново.

Как детският омбудсман наблюдава и насърчава спазването на правата на децата?

Детският омбудсман

- **следи и оценява** спазването на правата на децата в Чешката република (провежда проучвания и анализи, публикува доклади, становища и препоръки),
- **предлага подобрения**, включително изменения на законодателството или ратифициране на международни договори,
- **обучава** децата и обществеността и
- **сътрудничи** с други организации в страната и чужбина.

Как детският омбудсман научава от какво биха се нуждаели децата или какво ги тревожи?

Детският омбудсман се опира на досегашната работа на омбудсмана и продължава да си сътрудничи с него. Извлича допълнителна информация и опит от разглеждането на жалби и посещенията в детски заведения, както и от нови дейности, насочени към съблюдаване и утвърждаване на правата на децата. В тази си дейност детският омбудсман е подпомаган от самите **деца и от организации**, които обединяват или защитават правата на децата, конкретно:

- **консултативен орган**, съставен от избрани деца; и
- **работни групи, които детският омбудсман създава по определени теми**, в които ще участват деца и тези, които защитават техните права.